

Hudební historiografie

Žánry hudební historiografie II.

Témata

- biografie a monografie
- sociální dějiny hudby
- dějiny recepce
- feminismus

Biografie a monografie

- Music biography is a literary genre consisting of ordered, written accounts of the lives of individuals who are involved in the creation, production, dissemination and reception of music, particularly the lives of composers and musicians but including also librettists, publishers, instrument makers, patrons, music lovers, scholars and writers. In the broadest view, biography is the life history of an individual: it therefore may be said to involve the totality of phenomena impinging upon or shaping the individual, every event participated in or generated by the individual's activities, as well as every aspect of the subject's mental and psychological processes and every product of his or her creativity. Music biography centres on the documentation and interpretation of events, influences and relationships in a life, but its legitimate field of inquiry extends to the biological and ancestral inheritance, the social and historical nexus, the musical tradition and the intellectual milieu. Thus, music biography is inextricably joined to disciplines such as history, mythology, music history, genealogy, sociology and psychology. (Grove Online)

Prehistorie hudební biografistiky

- Mytologická líčení hudebníků (Apollón, Dionysos, Morpheus)
- Biografický moment ve středověku - *vidas*
- Lexikografie 18. století:
 - W.C. Printz, *Historische Beschreibung der edelen Sing- und Kling-Kunst* (1690/R)
 - J.G. Walther, *Musicalisches Lexicon, oder Musicalische Bibliothec* (1732)
 - Johann Mattheson, *Grundlage einer Ehren-Pforte* (1740)
 - J.A. Hiller, *Lebensbeschreibungen berühmter Musikgelehrten und Tonkünstler neuerer Zeit*, i (1784).
 - E.L. Gerber, *Historisch-biographisches Lexikon der Tonkünstler* (1790–92), revidováno jako *Neues historisch-biographisches Lexikon der Tonkünstler* (1812–14)
- Hudební žurnalistika 18. století:
 - F.W. Marpurg, *Historisch-kritische Beyträge zur Aufnahme der Musik* (1754–78)
- Autobiografie - J.J. Quantz, J.S. Bach, C.P.E. Bach, Franz Benda, Leopold Mozart

19. století a pojem génia

- Ideje originality a génia – romantická literatura
- Wilhelm Heinrich Wackenroder (1773-1798)
 - *Herzensergießungen eines kunstliebenden Klosterbruders*, kniha z roku 1797, závěr tvoří vzpomínky na *Das merkwürdige musikalische Leben des Tonkünstlers Joseph Berlinger*
- Ernst Theodor Amadeus Hoffmann (1776-1822)
 - Z roku 1808 povídka *Ritter Gluck*, kterou nabídl Friedrichu Rochlitzovi pro *Allgemeine Musikalische Zeitung* v Lipsku, kde byla v roce 1809 otištěna.
 - Johannes Kreislers, des Kapellmeisters musikalische Leiden
 - *Lebens-Ansichten des Katers Murr* (1819-21)
- Pokračování literární tradice
 - Romain Rolland *Jean-Christophe* (1904–12)
 - Jakob Wassermann *Das Gänsemännchen* (1915)
 - Hermann Hesse *Das Glasperlenspiel* (1943)
 - Thomas Mann *Doktor Faustus* (1947)

Počátky hudební biografie/monografie

- Autobiografie
 - C.F.D. Schubart (1791), A.-E.-M. Grétry (1789, 1797), Carl Ditters von Dittersdorf (1801)
- F.X. Niemetschek, Mozart (1798), J.N. Forkel, Bach (1802)
- První biografie založené na historickém bádání
 - Luigi Angeloni *Sopra la vita, le opere, ed il sapere di Guido d'Arezzo* (1811),
 - Giuseppe Baini's *Memorie storico-critiche della vita e delle opere di Giovanni Pierluigi da Palestrina* (1828)
 - Carl von Winterfeld' *Johannes Gabrieli und sein Zeitalter* (1834).

„Klasická“ biografická díla 19. století

- Otto Jahn, *W.A. Mozart* (1856–9, 2/1867)
- Friedrich Chrysander, *G.F. Handel* (1858–67)
- Heinrich Kreissle von Hellborn, *Franz Schubert* (1865)
- K.F.L. Nohl, *Beethovens Leben* (1864–77)
- A.W. Thayer, *Ludwig van Beethovens Leben* (1866–79)
- C.F. Pohl, *Joseph Haydn* (1875–1927)
- Philipp Spitta, *Johann Sebastian Bach* (1873–80)
- Max Kalbeck, *Johannes Brahms* (1904–14)

20. století

- Po etablování muzikologie biografistika ztrácí na „vědeckém“ významu – opozice vůči kultu génia.
- Dokumentární biografie
 - O.E. Deutsch *Franz Schubert: die Dokumente seines Lebens und Schaffens* (1913–14)
- Přesun akcentu k monografii o skladateli, kde život je podružný vzhledem k dílu

Sociální dějiny hudby

- Preußner, Eberhard (1935): *Die bürgerliche Musikkultur. Beitrag zur deutschen Musikgeschichte des 18. Jahrhunderts.* Hamburg.
- Hauser, Arnold (1987): *Sozialgeschichte der Kunst und Literatur.* 2 Bände. (1953). Dresden.
- Engel, Hans (1960): *Musik und Gesellschaft.* Berlin.
- W. Wiora: *Die vier Weltalter der Musik* (Stuttgart, 1961, 2/1988; Eng. trans., 1965)
- Salmen, Walter (1960): *Der fahrende Musiker im europäischen Mittelalter.* Kassel.
- Salmen, Walter (1983): *The Social Status of the Musician in the Middle Ages.* In: Walter Salmen (ed.), *The Social Status of the Professional Musician from the Middle Ages to the 19th Century.* New York.
- Salmen, Walter (1988): *Das Konzert. Eine Kulturgeschichte.* München.

Dějiny hudební recepce

- Výzkum recepce – metoda zkoumající hudbu z hlediska jejího působení
- Dva typy přístupu:
 - 1) kvantitativní (statistický)
 - 2) kvalitativní (estetický)

Kvantitativní přístup

- Zkoumání složení repertoáru
- Frekvence provádění

Kvalitativní přístup

- Teoretický základ
 - Fenomenologická estetika – Roman Ingarden
 - H.-G. Gadamer
 - *recepční estetika* v Německu - Hans Robert Jauss' *Literaturgeschichte als Provokation* (1967, knižně 1970)
 - americký *New Criticism* (Wimsatt a Beardsley, 1946)
 - francouzský post-strukturalismus (Barthes, 1977)
 - *Reader-Response criticism* (Suleiman a Crosman, 1980).
- Popření monopolu autora na privilegované čtení
- Zkoumání modů slyšení či čtení a jejich proměn

Dějiny hudební recepce

- Heinrich Bessler:
 - 'Grundfragen des musikalischen Hörens', JbMP 1925, 35–52; repr. in *Musikhören*, ed. B. Dolpheid (Darmstadt, 1975), 48–73
 - *Das musikalische Hören der Neuzeit* (Berlin, 1959)
 - Pojmy *Umgangsmusik a Darbietungsmusik*
- Hans Heinrich Eggebrecht: *Zur Geschichte der Beethoven-Rezeption. Beethoven 1970*. Mainz 1972.
- Christoph Metzger: *Mahler-Rezeption. Perspektiven der Rezeption Gustav Mahlers*. Wilhelmshaven 2000.

Feminismus

- In musicology, music theory and ethnomusicology, the commitment to the well-being of women and to the importance of their creative participation in culture and history has given rise to a body of scholarship dedicated to the understanding of women's roles, experiences and contributions as well as the various ways in which gender as social construct has defined those roles in different cultural settings. Feminist scholarship has also been concerned with the retrieval of women's compositions and the study of their activities as composers, performers and users of music, and with a critical approach in which the understanding of gender and gender ideology is brought to bear upon the entire musical realm. Specifically, feminist musical scholarship sees music as both product and promulgator of a gendered social order.

Grove Online

Zakladní metodologické premisy

- Although academic feminism is a notably diverse (and in many aspects internally contested) body of thought, feminist theory as it has been represented in music scholarship includes a number of common fundamental tenets. First, it holds that a useful analytic distinction can be made between sex (the biology of male and female) and gender (the social categories of masculine and feminine), the latter demonstrably variable among human communities and therefore socially pliable.
- Secondly, feminism argues that in such cultural settings as the modern West where male experience is taken to be universal and normative, a scholarly commitment to the authority and authenticity of female experience can produce startling changes in long-familiar pictures. Otherwise, feminist scholarship argues, ethnographic accounts, historical narratives and critical interpretations alike are limited to only half the relevant data.

Fáze

- Women' s studies – od 70. let, tematizuje postavení žen v dějinách hudby
- Teoreticky fundovaný feminismus – od pozdních 80. let

Hlavní práce

- S. McClary: *Feminine Endings: Music, Gender, and Sexuality* (Minneapolis, 1991)
- M.J. Citron: *Gender and the Musical Canon* (Cambridge, 1993)